zemských statky dědí se na Moravě v příbuzenství až do šestého kolena, než Ferdinand svolil až r. 1542 zatím na 10 let, a r 1549 přidal, že kdo měl mocný list královský, může prostým lidem i bez řádné závěti odkázati jmění své, komu chce. Z toho ale povstala taková nejistota co do forem žádaných, že stavové viděli se nuceni r. 1590 vydati poučení, v němž stanoví se, že poručenství na mocný list královský má býti na pergameně se 7 pečetmi visutými (6 svědků), má míti patřičný název a datování ovšem pozdější než mocného listu.

K tomuto obrazu veřejného života přidány jsou kapitoly o míře úrokové a o vymahání soukromých dluhů z práva soukromého. Jako úvod k důkladným studiím o účastenství Moravy ve válkách tureckých — pro právníky však jen podřízeného významu — předeslány některé zprávy o vojenství.

Vojsko moravské bylo stavovské, z členů vyšších stavů a jich poddaných dle určitého odhadu majetkového, a žoldnéřské najaté na útraty zemské, vše dle určení a vůle sněmu zemského, který též volil vůdce a polní hejtmany a komisaře, kterým svěřena byla starost finanční. Sněmu též sklá dalo vojsko slib poslušnosti. V příčině vojenství rozdělena byla Morava od r. 1529 na kraje: jičínský, olomucký, brněnský a hradištský a v každém dva hejtmané pečovali o bezpečnost, sbírali na rozkaz zem. hejtmana vojsko, byli veliteli, konali vojenské přehlídky. Vytrhl-li do pole panovník neb zem. hejtman, byl každý pán a rytíř povinen osobně se výpravy súčastniti aneb vystrojiti za sebe osobu jinou téhož stavu, s určitým počtem vojska; doma směli zůstati jen ti, jež zem. hejtman sám propustil ze závazku.

Co sděluje se dále o měrách a vahách neb o minci a horách, nepodává mnoho nového. Velmi cenné jsou ovšem přílohy a to dokumenty od r. 1510—1621. Vděčni jsme panu spisovateli za podrobný rejstřík jmen i věcí. Chystaný díl třetí zajisté ještě mnoho přinese doplňků do prvních dílů.

J. Teige.

F. Kameníček, Moravští stavové a lid v 16. a na poč. 17. století (v cyklu přednášek »O Moravě« pořádaném Moravsko-Slezskou Besedou v květnu 1900). Přednáška tato, majíc dle slov přednášejícího několika rysy načrtnouti život stavů moravských a zvláště potom život lidový, zajímavě dotýká se zejména tehdejšího roztřídění a poměrů jednotlivých stavů mezi sebou, některých poměrů tehdejšího práva obligačního, tržních řádů městských, poměrů poddanských, právních poměrů židů, práva policejního a válečného, i konečně vytýká značný význam jazyka českého v tehdejším životě veřejném, v úřadě a ve sněmu, jako jediného jazyka zemského (i v městech převahou německých aspoň jeden češtiny znalý písař; šlechta moravská v 16. stol. vlastenečtější než šlechta z království; zemští úředníci musili uměti všickni česky). *D.*

Otto Hintze, Der österr. u. preuss. Beamtenstaat im 17. und 18. Jahrh. Eine vergleichende Betrachtung (Sybel's Hist. Zeitsch. Bd. 86, S. 401—444).

Úkolem nevelkého, ale obsažného pojednání, jež podává dobrý znalec ústavní a správní historie pruské (opíraje se při líčení rakouské správy o známé učebnice rak. říšských dějin, Hubrovu, Bachmannovu a zejména Luschinovu), — jest ukázati rozdíly ve vývoji státní centralisace a tvorbě moderního velkostátu v Rakousku a Prusku během 17. a 18. století. Pozoruje tu stálé stoupání snah centralistických a absolutistických, i vytýká v Rakousku tři typické postavy: Ferdinanda II., jehož činnost podobá se činnosti Velkého kurfirsta, Marii Theresii, jejíž dobu lze srovnati s epochou Bedřicha Viléma I., a Josefa II., jehož reformy podobají se opravným snahám Pruským před r. 1806 a po něm.

Co se týče vývoje rak. státního ústrojí od r. 1526 až do Marie Theresie, uvádí spisovatel hlavně tyto rozdíly: 1. V Rakousku stavové až do Marie Theresie, ano i potom podrželi moc i své úřady hlavně v oboru